

- 9) ---- म्हणजे मोठ्या आशयाचे लहान सुटसुटीत आकारात करण्यात आलेले दृष्टीकरण होय.
 अ) निपुणता ब) प्रतीक
 क) प्रतिभा ड) शक्ती
- 10) रति ---- रस म्हणजे प्रियकर व प्रियसी यांची परस्परां बद्दलची प्रिती.
 अ) उत्साह ब) हास
 क) शृंगार ड) जुगुप्सा
- 11) स्थल-काल-व्यक्ति निरपेक्ष शुद्ध भावाचे म्हणजे विश्वात्मक भावाचे स्वरूप आलेले असते हेच ---- होय.
 अ) रसप्रतीती ब) अभिव्यक्तीवाद
 क) साधारणीकरण ड) सहृदय
- 12) भरताने ---- निर्मिती केली.
 अ) संगीत रत्नाकर ब) नाटयशास्त्र
 क) काव्यालंकार संग्रह ड) चित्रतुरगन्यास

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) बी. जी. वेलस्की
 ब) कार्ल मार्क्स
 क) लिओ टॉलस्टॉय
 ड) सिग्मंड फ्रॉइड
 इ) जॉन रस्किन
 ई) आर. जी. कॉलिंगवुड

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) चित्रकलेतील षडांगाचे महत्व विषद करा.
 ब) सौंदर्य एक भावना व सौंदर्य हा रस आहे यावर थोडक्यात माहिती लिहा.
 क) प्रतीके आणि त्याचे महत्व काय सविस्तर स्पष्ट करा.
 ड) स्थायी भाव व रस यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

कला निर्मितीचे जनक घटक यांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

नवरस आणि भाव यांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

12

सौंदर्य रस यावर चर्चा करा.

- 9) कोणत्याही संशोधनामध्ये ——— असावी.
 अ) पुनरावृत्ती ब) सामान्यीकरण
 क) उपयोगिता ड) वस्तुनिष्ठता
- 10) आकडे बिनचूकपणे दर्शविण्यासाठी ——— वापर होतो.
 अ) वृत्ताकार चित्र ब) कोष्टक
 क) दण्डिका आकृती ड) बिंदू आलेख
- 11) संशोधन कार्यासाठी निवडलेल्या घटकांच्या निवडीची माहिती ——— मध्ये असते.
 अ) निरीक्षण आराखडा ब) नमुना चाचणी आराखडा
 क) संख्याशास्त्रीय आराखडा ड) कार्यान्वीकरण आराखडा
- 12) संशोधन अहवालाच्या शेवटी ——— असते.
 अ) संलग्न पत्र ब) संशोधन निष्कर्ष
 क) सूचना ड) प्रस्तावना

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) मूलभूत संशोधन
 ब) संशोधन आराखड्याचे उद्देश
 क) संशोधन अहवाल लेखन शैली
 ड) मुल्यमापन संशोधन
 इ) प्रायोगिक संशोधन पद्धती
 ई) संशोधनाचा अर्थ

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) संदर्भ व संदर्भग्रंथसूची यांचे महत्व विशद करा.
 ब) संशोधन अहवालाची रूपरेषा थोडक्यात लिहा.
 क) संशोधन आराखड्याच्या थोडक्यात प्रमुख पायऱ्या.
 ड) संशोधन आराखडा तयार करताना घ्यावयाची काळजी.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या.

12

संशोधन आराखड्याच्या कोणत्याही पाच पायऱ्यांची चर्चा करा.

किंवा

हेतूच्या/उद्दिष्टाच्या आधारावर संशोधनाचे प्रकार विशद करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

12

संशोधन आराखड्याचा अर्थ सांगून त्याच्या व्याख्या विशद करा व संशोधन आराखड्याचे महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**Master of Visual Arts (Painting) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

History of Arts (Indian) Modern and Contemporary (MVA201)

Day & Date: Monday, 18-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) बंगालच्या विभाजनाविरुद्ध केलेल्या आंदोलनाने प्रेरित होऊन 'भारत माता' हे अद्भुत चित्र कोणत्या कलाकाराचे आहे?

अ) रवींद्रनाथ टागोर	ब) गगेनेंद्रनाथ टागोर
क) अवनींद्रनाथ टागोर	ड) नंदलाल बोस
- 2) ईस्ट इंडिया कंपनीने कोणत्या चित्रकारास स्वतःकडे ठेवले होते?

अ) मोलराम	ब) हुलासलाल
क) केहर सिंह	ड) उस्ताद राम प्रसाद
- 3) बंगाल शैलीचे प्रमुख केंद्र कोणते?

अ) बडोदा	ब) मुंबई
क) पटना	ड) शांतिनिकेतन
- 4) भारतात पहिल्यांदा राजा रविवर्मा यांनी कशाची स्थापना केली?

अ) प्रिंटिंग प्रेस	ब) कला विद्यालय
क) कलासंग्रहालय	ड) कला स्टूडिओ
- 5) ब्रिटिश काळात खालीलपैकी कोणत्या नव्या माध्यमाने भारतीय कलाकारांपुढे नवे विश्व उभे केले?

अ) जलरंग	ब) तैलरंग
क) अॅक्रॅलिक	ड) पेंटरा
- 6) कालीघाट पटचित्रकला डब्ल्यु. जी. आर्थर यांनी कोणत्या नावाने संबोधिले?

अ) बाजार पेंटिंग	ब) पटना शैली
क) चित्रकथी	ड) गढवाल शैली
- 7) 'वुड' श्रृंखला कोणत्या कलाकाराची आहे?

अ) अनुपम सुद	ब) सनतकर
क) सोमनाथ होर	ड) के. लक्ष्मा गौड
- 8) युरोपियन शैली व मोगल शैली यांच्या मिश्रणातून कोणत्या शैलीचा जन्म झाला?

अ) बंगाल शैली	ब) तंजावर चित्रशैली
क) चित्रकथी	ड) कंपनी शैली

- 9) प्रसिध्द समकालीन (आधुनिक) भारतीय मुद्राचित्रण (Print Making) 'देवी' यांच्या द्वारे बनविले गेले?
 अ) ज्योतिभट्ट
 ब) नंदलाल बोस
 क) अनुपम सुद
 ड) जानकी राम
- 10) पटना शैलीचे दुसरे नाव कोणते?
 अ) दक्षिण शैली
 ब) बंगाल शैली
 क) कंपनी शैली
 ड) उडिसा पटचित्र
- 11) '—' के. के. हेब्बर यांच्या द्वारा रचलेले एक समकालीन (आधुनिक) भारतीय चित्राचे शीर्षक आहे.
 अ) गप्पागोष्ठी
 ब) विकर्ण
 क) कविताचा जन्म
 ड) तीन मुली
- 12) बंगाल शैलीचा प्रसार करणाऱ्या प्रसिध्द कलासमीक्षकाचे नाव सांगा?
 अ) मुल्क राज आनंद
 ब) डॉ. आनंद कुमारस्वामी
 क) देवी प्रसाद
 ड) केशव मलिक
- 13) प्रसिध्द समकालीन (आधुनिक) भारतीय मुर्ति-शिल्प 'गणेश' ची रचना कोणाद्वारे केली गेली?
 अ) डी. पी. रायचौधरी
 ब) यामिनी राय
 क) अवनींद्रनाथ टागोर
 ड) पी. वी. जानकीराम
- 14) भारतीय चित्रकलेचे जनक कोण आहेत?
 अ) अनुपम सुद
 ब) अमृता शेरगिल
 क) नंदलाल बोस
 ड) राजा रविवर्मा
- 15) भारत सरकार 2007 मध्ये प्रसिध्द मुद्रा-चित्रण (Print Making) कोणत्या कलाकाराला मरणोपरांत 'पद्मभूषण' उपाधि देऊन अलंकृत केले?
 अ) मकबूल फिदा हुसैन
 ब) सोमनाथ होर
 क) रामकिंकर वैज
 ड) के. लक्ष्मा गौड
- 16) बंगाल चित्रशैलीचे प्रवर्तक चित्रकार कोण होते?
 अ) रवींद्रनाथ टागोर
 ब) गगनेंद्रनाथ टागोर
 क) अवनींद्रनाथ टागोर
 ड) नंदलाल बोस

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- 1) रवींद्रनाथ टागोर
- 2) के. के. हेब्बर
- 3) कालीघाट पटचित्र
- 4) एम. एफ. हुसेन
- 5) नंदलाल बोस
- 6) के. जी. सुब्रमण्यन

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- 1) आधुनिक कालखंडातील 'अमृता शेरगील' यांच्या कलाजीवनाची थोडक्यात माहिती द्या.
 - 2) बंगाल स्कूल बद्दल थोडक्यात माहिती सांगून त्यातील कलाकार अवनींद्रनाथ टागोर व यामिनी रॉय यांच्या कार्याबद्दल माहिती लिहा.
 - 3) मुंबई स्कूल बद्दल माहिती सांगून त्यातील एका कलाकाराचे योगदान स्पष्ट करा.
 - 4) कंपनी स्कूल (पटना स्कूल) बद्दल सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. (कोणताही एक) 16**
- 1) बडोदा स्कूल मधील 'भूपेन खक्कर' यांच्या कार्याबद्दल चर्चा करा.
 - 2) 'राजा रविवर्मा' यांच्या कलेतील योगदान यावर चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- प्रोग्रेसिव्ह आर्टिस्ट ग्रुप बद्दल सविस्तर माहिती देऊन त्यातील कलाकारांचे योगदान स्पष्ट करा.

- 9) गांधार कलेमधील, स्थानक बुद्धमुर्ती ——— मुद्रेत असते.
 अ) वरद ब) अभय
 क) भूमिस्पर्श ड) व्याख्यान
- 10) ——— वृक्षाला बोधी वृक्ष म्हणतात.
 अ) पिंपळ ब) वड
 क) औदुंबर ड) नारळ
- 11) चामुमुंडेचे वाहन ——— आहे.
 अ) श्वान ब) गोधा
 क) प्रेत ड) सिंह
- 12) नृवराह ——— अवस्थेत उभा असतो.
 अ) आलिढ ब) अर्धसमपद
 क) समभंग ड) त्रिभंग
- 13) सरस्वती प्रतिमेच्या डोक्यावर ——— असते.
 अ) करंडमुगूट ब) किरीटमुगूट
 क) जटामुगूट ड) यापैकी काही नाही
- 14) भैरव शिवाचे ——— रूप आहे.
 अ) सौम्य ब) रौद्र
 क) नृत्य ड) यापैकी काही नाही
- 15) ब्रम्हदेवास ——— मुख असतात.
 अ) तीन ब) सहा
 क) आठ ड) एक
- 16) नृसिंह हा विष्णूचा ——— अवतार आहेत.
 अ) पहिला ब) दुसरा
 क) तिसरा ड) चौथा

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) यक्ष
 ब) विद्याधर
 क) वामन प्रतिमा
 ड) सर्वतोभद्र प्रतिमा
 इ) महावीर प्रतिमा

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) बोधीसत्व प्रतिमेची वैशिष्टे लिहा.
 ब) दक्षिणेतील सूर्यप्रतिमांचे वर्णन करा.
 क) नृत्यगणेश मूर्तीवर टिप्पणी लिहा.
 ड) अष्टदिग्पाल प्रतिमा म्हणून वायूचे वर्णन करा.

- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे द्या. (कोणताही एक) 16
शिवाच्या रौद्रमूर्तीवर सविस्तर चर्चा करा.
किंवा
कार्तिकेय प्रतिमांचे वैशिष्ट्य लिहा.
- प्र.5 प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. 16
मूर्तिशास्त्र म्हणजे काय? भारतामध्ये मूर्तिशास्त्राचा विकास कसा झाला याची चर्चा करा.

- 9) ---- भारतातील चित्र, शिल्प लिलाव करणारी आर्ट गॅलरी आहे.
 अ) क्रिस्टी ब) सोथबेस्
 क) BCA ड) सॅफ्रन आर्ट
- 10) ललित कला अॅकॅडमी दिल्लीची स्थापना ---- तारखेला झाली.
 अ) 8 ऑगस्ट 1954 ब) 15 ऑगस्ट 1954
 क) 5 ऑगस्ट 1954 ड) 6 ऑगस्ट 1954
- 11) गढी आर्ट स्टुडिओ ---- शहरात आहे.
 अ) अहमदाबाद ब) दिल्ली
 क) मुंबई ड) कलकत्ता
- 12) जगातील सर्वात मोठे म्युझियम ---- आहे.
 अ) ब्रिटिश म्युझियम ब) सालारजंग म्युझियम
 क) लुव्र म्युझियम ड) व्हॅटिकन म्युझियम
- 13) भारतातील सर्वात मोठे म्युझियम ---- येथे आहे.
 अ) दिल्ली ब) मुंबई
 क) हैद्राबाद ड) कलकत्ता
- 14) वर्ल्ड वॉर- II वर आधारित सर्वात जुने चित्रांची मालिका कलादालनाचे नाव ---- आहे.
 अ) पोस्टर म्युझियम विलानो ब) पोस्टर म्युझियम लुव्र
 क) पोस्टर म्युझियम व्हेनिस ड) पोस्टर म्युझियम लंडन
- 15) कला दालन व संग्रहालय यांच्या प्रमुखास ---- म्हणतात.
 अ) आर्ट एजंट ब) आर्ट बायर
 क) आर्ट कलेक्टर ड) आर्ट क्युरेटर
- 16) भारतातील सर्वात मोठे इंडिया आर्ट फेअर ---- शहरात भरविले जाते.
 अ) कलकत्ता ब) बेंगलुरु
 क) मुंबई ड) न्यु दिल्ली

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- 1) आर्ट गॅलरीचे महत्व
- 2) आर्ट बायर/कलेक्टरचे महत्व
- 3) म्युझियमचे महत्व
- 4) जहांगीर आर्ट गॅलरीचे योगदान
- 5) जे. जे. स्कूल ऑफ आर्टचे योगदान
- 6) ललित कला अॅकॅडमीचे योगदान

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- 1) कोची मुझुरिस बिनालेचे आर्थिक व कला यातील महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) आर्ट फेअर व आर्ट फेस्टिवल यांच्यातील फरक व साधर्म्य स्पष्ट करा.
 - 3) कला दालन व कला लिलाव करणारे दालन यांच्यातील फरक स्पष्ट करून महत्व लिहा.
 - 4) संग्रहालय व कला दालन यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. (कोणताही एक) 16**
- 1) कला व अर्थव्यवस्था यातील संबंधावर चर्चा करा.
 - 2) कलाकारांवर सामाजिक, आर्थिक, राजकीय घटकांमुळे कसा परिणाम होतो यावर चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- प्रिंट मिडिया, जाहिरात क्षेत्र, डिजिटल आर्ट व समाज – कलाकार यांच्यातील एकमेकांशी येणारा संबंधावर सविस्तर चर्चा करा.

- 9) संशोधन अहवालामध्ये प्रथम प्रकरण ——— बाबत असते.
 अ) संशोधन उद्देश ब) प्रस्तावना
 क) संशोधन क्षेत्र ड) नमुना निवड
- 10) दुसऱ्याचे संशोधन आवश्यक ते श्रेय न देता वापरणे, यास ——— म्हणतात.
 अ) कॉपीराइट ब) वाङ्मयचौर्य
 क) प्रकाशन ड) स्वामित्व हक्क
- 11) विशिष्ट घटनांच्या कारणामधील सुसंगती शोधून त्याच्या परस्परसंबंधाविषयाच्या प्रतिपादनाला ——— म्हणतात.
 अ) सामान्यीकरण ब) व्यवस्थीकरण
 क) वर्गीकरण ड) पडताळणी
- 12) एखादया घटनेच्या मूळ कारणांचा शोध घेणे हा उद्देश ——— संशोधनामुळे असतो.
 अ) वर्णनात्मक ब) निदानात्मक
 क) अन्वेषणात्मक ड) प्रयोगात्मक
- 13) आलेख, चित्र, सारणी, कोष्टक इत्यादींचा उपयोग ——— मध्ये होतो.
 अ) नमुना निवड ब) संशोधन निष्कर्ष
 क) तथ्य विश्लेषण ड) अभ्यास पध्दती
- 14) संशोधन आराखडयाचे मुख्य ——— प्रकार आहेत.
 अ) पाच ब) सहा
 क) चार ड) तीन
- 15) संशोधन आराखडा हा ——— बनवावा लागतो.
 अ) संशोधन सुरु करण्यापूर्वी ब) संशोधन पूर्ण झाल्यावर
 क) संशोधन चालू असताना ड) वरील सर्व वेळी
- 16) व्यावहारिक संशोधनास ——— असेही म्हणतात.
 अ) मौलिक संशोधन ब) क्रियाभिमुख संशोधन
 क) शुध्द संशोधन ड) सांख्यिकीय संशोधन

प्र.2 संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) संशोधन आराखडयाची वैशिष्ट्ये
 ब) व्यक्ती / नमुना अभ्यास पध्दती
 क) शास्त्रीय संशोधन
 ड) उपयोजित संशोधन
 इ) विद्यार्थ्यांसाठी संशोधन
 ई) मूल्यमापन संशोधन

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) संदर्भ देण्याची पध्दती व संदर्भ ग्रंथसूचीचे महत्त्व
 ब) संशोधन आराखडयातील विविध टप्पे
 क) संशोधन अहवाल लेखनशैली स्पष्ट करा.
 ड) मूलभूत संशोधन आणि उपयोजित संशोधन यातील साम्य-भेद स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. (कोणताही एक) **16**
संशोधन आराखड्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा
संशोधनाचे प्रकार/वर्गीकरण सांगून कोणत्याही दोहोंची संक्षिप्त माहिती द्या.
- प्र.5** संशोधन आराखड्याचा अर्थ व वैशिष्ट्ये लिहा व संशोधन आराखड्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. **16**